

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 30.4.2004
KOM(2004) 341 lopullinen

2004/0117 (COD)

Ehdotus

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON SUOSITUS

alaikäisten ja ihmisarvon suojelusta ja vastineoikeudesta Euroopan audiovisuaalisia ja tietopalveluja tuottavien yritysten kilpailukyky huomioon ottaen

(komission esittämä)

PERUSTELUT

1. JOHDANTO

Neuvosto antoi 24. syyskuuta 1998 suosituksen Euroopan audiovisuaalisia ja tietopalveluja tuottavien yritysten kilpailukyvyn parantamisesta edistämällä kansallisia järjestelmiä, joiden tarkoituksena on saattaa alaikäisten ja ihmisarvon suojeleu vertailukelpoiselle ja tehokkaalle tasolle (98/560/EY)¹ ("suositus"). Suositus on ensimmäinen EU-tason oikeudellinen väline, joka koskee audiovisuaalisten ja tietopalvelujen sisältöä ja kattaa kaikki toimitusmuodot televisio- ja radiolähetysistä Internetiin.

Suosituksen III jakson 4 kohdassa komissiota kehoitetaan esittämään Euroopan parlamentille ja neuvostolle arviointikertomus suosituksen soveltamisesta jäsenvaltioissa kahden vuoden kuluttua suosituksen antamisesta.

Suosituksen täytäntöönpanoa arvioitiin ensimmäisen kerran vuonna 2000, ja ensimmäinen kertomus julkaistiin vuonna 2001: arviointikertomus neuvostolle ja Euroopan parlamentille neuvoston 24. syyskuuta 1998 antaman alaikäisten ja ihmisarvon suojeleuä käsittelevän suosituksen soveltamisesta². Kertomuksesta kävi ilmi, että suosituksen täytäntöönpano oli jo yleisesti ottaen täysin tyydyttävää. Neuvosto hyväksyi kokouksessaan (kulttuuri) 21. kesäkuuta 2001 päätelmänsä arviointikertomuksesta, ja parlamentti antoi päätöslauselmansa kertomuksesta 11. huhtikuuta 2002³. Päätöslauselmassa parlamentti kehotti komissiota laatimaan uuden kertomuksen sopivaksi katsomanaan ajankohtana ja mielellään 31. joulukuuta 2002 mennessä.

Euroopan komissio antoi 12. joulukuuta 2003 uuden arviointikertomuksen neuvoston syyskuussa 1998 antaman alaikäisten ja ihmisarvon suojeleuä käsittelevän suosituksen soveltamisesta audiovisuaalisten ja tietopalvelujen alalla. Kertomuksessa analysoidaan jäsenvaltioissa ja EU:n tasolla vuodesta 2000 toteutettuja toimenpiteitä.

Komissio esittää nyt tämän toisen arviointikertomuksen jatkotoimena lisäsuosituksen, jotta pysyttäisiin teknisen kehityksen luomien haasteiden tasalla.

2. TAUSTAA

Suosituksessa kehoitetaan jäsenvaltioita, toimialaa ja sidosryhmiä sekä komissiota edistämään alaikäisten ja ihmisarvon suojeleuä televisio- ja radiolähetysissä ja Internetissä. Internetin laitton, haitallinen ja vastenmielinen sisältö ja käyttö huolestuttaa edelleen lainsäätäjiä, toimialoja ja vanhempia. Uusia haasteita ilmaantuu ja ne voivat olla määrällisiä (lisää laitonta sisältöä) ja laadullisia (uudenlaista toimintaa ja uusia tuotteita). Turvallisen ympäristön tarve kasvaa entisestään, kun otetaan huomioon, että tietokoneiden teho ja varastointikyky kasvavat jatkuvasti ja että lähetystekniikan avulla sisältöä voidaan levittää eri tavoin, esimerkiksi videoina 3G-matkapuhelimiin.

¹ EYVL L 270, 7.10.1998, s. 48.

² KOM(2001) 106 lopullinen, 27.2.2001.

³ C5-0191/2001 - 2001/2087(COS).

3. SUOSITUKSEN SOVELTAMISALA

Suositus koskee audiovisuaalisten ja tietopalvelujen sisältöä ja kattaa kaikki toimitusmuodot televisio- ja radiolähetyksistä Internetiin.

4. MIKSI EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON SUOSITUS EIKÄ KOMISSION SUOSITUS?

Koska jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistaminen ei ole mahdollista teollisuus- ja kulttuuripolitiikan alalla, yhteisö joutuu käyttämään suositusten kaltaisia ei-sitovia keinoja perustamissopimukseen kirjattujen tehtävien ja velvollisuuksien täyttämiseksi.

EY:n perustamissopimuksessa komissiolle annetaan valtuudet antaa suosituksia. Perustamissopimuksen 249 artiklassa määrätään, että tehtäviensä täyttämiseksi komissio antaa perustamissopimuksessa määrättyin edellytyksin suosituksia. Perustamissopimuksen 211 artiklassa määrätään seuraavasti: ”Turvataksaan yhteismarkkinoiden moitteettoman toiminnan ja kehityksen komissio ... antaa suosituksia ja lausuntoja asioista, joita tämä sopimus koskee, jos sopimuksessa nimenomaisesti niin määrätään tai jos komissio pitää sitä tarpeellisenä”.

Komissio katsoo kuitenkin, että tässä asiassa Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus on parempi kuin komission suositus.

Kyseisen suosituksen tavoitteena on Euroopan audiovisuaalisia ja tietopalveluja tuottavien yritysten kilpailukyvyyn parantaminen edistämällä kansallisia järjestelmiä, joiden tarkoituksena on saattaa alaikäisten ja ihmisarvon suojelu vertailukelpoiselle ja tehokkaalle tasolle. Tavoite on paremmin saavutettavissa, jos neuvosto keskustelee suosituksesta ja antaa sen. Tämän lisäksi Euroopan parlamentti oli täysin samaa mieltä alaikäisten ja ihmisarvon suojelun tarpeesta 11. huhtikuuta 2002 antamassaan päätöslauselmassa⁴, joka koski suosituksen ensimmäistä arviointikertomusta. Siksi vaikuttaa asialliselta ottaa Euroopan parlamentti täysimääräisesti mukaan suosituksen käsittelyyn ja antamiseen. Euroopan parlamentin osallistuminen lisää julkista keskustelua ja suosituksen vaikutusta. Yhteisön tavoite voidaan siis saavuttaa paremmin antamalla Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus kuin antamalla komission suositus.

5. SUOSITUKSEN OIKEUSPERUSTA

Euroopan audiovisuaalisten ja tietopalvelujen alalla on suuret mahdollisuudet luoda työpaikkoja ja edistää osaltaan talouden kasvua. Tämän tuotantotoiminnan kilpailukyvyyn edellytyksiä on tarpeen parantaa, erityisesti teknisen kehityksen paremman hyödyntämisen kannalta, josta esimerkkinä on digitalisoiminen. Tämän vuoksi suosituksen oikeusperustaksi ehdotetaan EY:n perustamissopimuksen 157 artiklaa, jossa määrätään, että yhteisö ja jäsenvaltiot huolehtivat siitä, että yhteisön teollisuuden kilpailukyvyyn kannalta tarpeelliset edellytykset turvataan, ja tällöin niiden toiminnalla pyritään muun muassa edistämään innovointia, tutkimusta ja

⁴ C5-0191/2001 - 2001/2087(COS).

teknologista kehittämistä koskevan politiikan antamien teollisten mahdollisuuksien parempaa hyväksikäyttöä.

Mainittu 157 artikla muodostaa jo oikeusperustan 24. syyskuuta 1998 annetulle neuvoston suositukselle Euroopan audiovisuaalisia ja tietopalveluja tuottavien yritysten kilpailukyvyn parantamisesta edistämällä kansallisia järjestelmiä, joiden tarkoituksena on saattaa alaikäisten ja ihmisarvon suojele vertailukelpoiselle ja tehokkaalle tasolle⁵, jota tämä suositus täydentää, ja 20. joulukuuta 2000 tehdylle neuvoston päätökselle eurooppalaisten audiovisuaalisten teosten kehittämisen, levityksen ja myynninedistämisen tukemista koskevan ohjelman täytäntöönpanosta (Media Plus - Kehittäminen, levitys ja myynninedistäminen) (2001–2005)⁶.

⁵ EYVL L 270, 7.10.1998, s. 48.

⁶ EYVL L 13, 17.1.2001, s. 35.

Ehdotus

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON SUOSITUS

alaikäisten ja ihmisarvon suojelusta ja vastineoikeudesta Euroopan audiovisuaalisia ja tietopalveluja tuottavien yritysten kilpailukyky huomioon ottaen

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN PARLAMENTTI JA
EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 157 artiklan,

ottavat huomioon komission ehdotuksen,⁷

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon,⁸

ottavat huomioon alueiden komitean lausunnon,⁹

noudattavat perustamissopimuksen 251 artiklassa määrättyä menettelyä,

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Euroopan audiovisuaalisia ja tietopalveluja tuottavien yritysten kilpailukyvyyn parantamisesta edistämällä kansallisia järjestelmiä, joiden tarkoituksena on saattaa alaikäisten ja ihmisarvon suojelu vertailukelpoiselle ja tehokkaalle tasolle, 24 päivänä syyskuuta 1998 annettu neuvoston suositus 98/560/EY¹⁰ on ensimmäinen yhteisön tason oikeudellinen väline, joka koskee audiovisuaalisten ja tietopalvelujen sisältöä ja kattaa kaikki toimitusmuodot televisio- ja radiolähetyksistä Internetiin.
- (2) Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat tehneet päätöksen 276/1999/EY¹¹ Internetin käyttöturvallisuuden parantamista koskevan yhteisön monivuotisen toimintasuunnitelman hyväksymisestä maailmanlaajuisten verkkojen laitonta ja haitallista sisältöä torjumalla ("Internetin käyttöturvallisuuden parantamista koskeva toimintasuunnitelma").
- (3) Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksellä N:o 1151/2003/EY¹² jatkettiin Internetin käyttöturvallisuuden parantamista koskevaa toimintasuunnitelmaa kahdella vuodella ja muutettiin sen soveltamisalaa siten, että siihen sisältyy toimenpiteitä, joilla

⁷ EUVL C [...], [...], s. [...]

⁸ EUVL C [...], [...], s. [...]

⁹ EUVL C [...], [...], s. [...]

¹⁰ EYVL L 270, 7.10.1998, s. 48.

¹¹ EYVL L 33, 6.2.1999, s. 1. Päätös sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY) N:o 1882/2003 (EUVL L 284, 31.10.2003, s. 1).

¹² EUVL L 162, 1.7.2003, s. 1.

rohkaistaan tiedonvaihtoa ja koordinoitua asianomaisten kansallisen tason toimijoiden kanssa, ja jäsenyyteen valmistautuvia maita koskevia erityissäännöksiä.

- (4) Tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 8 päivänä kesäkuuta 2000 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2000/31/EY¹³ selvennetään joitain oikeudellisia käsitteitä ja yhdenmukaistetaan tiettyjä näkökohtia, jotta tietoyhteiskunnan palvelut voisivat hyötyä täysimääräisesti sisämarkkinaperiaatteista. Useat direktiivin 2000/31/EY säännökset liittyvät myös alaikäisten ja ihmisarvon suojeluun, erityisesti 16 artiklan 1 kohdan e alakohta, jonka mukaan jäsenvaltiot ja komissio rohkaisevat alaikäisten ja ihmisarvon suojelua koskevien käytännönsäätöjen laatimista.
- (5) Uusien tekniikoiden ja innovaatioiden seurauksena muuttuva viestintäalan toimintaympäristö tekee välttämättömäksi sen, että lapsia ja myös vanhempia opetetaan käyttämään viestimiä tehokkaasti.
- (6) Televisiotoimintaa koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetun neuvoston direktiivin 89/552/ETY muuttamisesta 30 päivänä kesäkuuta 1997 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 97/36/EY¹⁴ koskevassa julkisessa kuulemismenettelyssä ehdotettiin, että medialukutaito olisi sisällytettävä suosituksen 98/560/EY kattamiin aiheisiin.
- (7) Komissio kannustaa yhteistyötä ja kokemusten ja hyvien toimintatapojen vaihtoa (itse)sääntelyelinten välillä, jotka käsittelevät audiovisuaalisen sisällön luokitusta, jonka avulla kaikkien katsojien, mutta erityisesti vanhempien ja opettajien olisi mahdollista arvioida ohjelmien sisältöä.
- (8) Kuten direktiiviä 97/36/EY koskevassa julkisessa kuulemismenettelyssä ehdotettiin, on aiheellista, että oikeus vastineeseen koskee kaikkia sähköisiä viestimiä.
- (9) Neuvoston 5 päivänä lokakuuta 1995 antamassa päätöslauselmassa naisia ja miehiä koskevien mielikuvien käsittelemisestä mainonnassa ja tiedotusvälineissä¹⁵ kehoitetaan jäsenvaltioita ja komissiota ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla edistetään moninaisen ja totuudenmukaisen kuvan muodostamista naisten ja miesten mahdollisuuksista ja kyvyistä yhteiskunnassa.
- (10) Esittäessään ehdotuksensa neuvoston direktiiviksi naisten ja miesten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla¹⁶ komissio totesi, että tapa, jolla sukupuolet esitetään tiedotusvälineissä ja mainoksissa, tuo esiin vakavia kysymyksiä naisten ja miesten ihmisarvon suojelemisesta, mutta esitti päätelmänään, että näiden kysymysten käsittely ei ollut tarkoituksenmukaista kyseisessä ehdotuksessa.
- (11) On aiheellista pyrkiä sovittamaan yhteen ihmisarvon suojelun periaate ja sananvapaus siten, että jäsenvaltiot hyväksyvät kaikki tiedotusvälineet kattavan lähestymistavan,

¹³ EYVL L 178, 17.7.2000, s. 1.

¹⁴ EYVL L 202, 30. 7. 1997, s. 60.

¹⁵ EYVL C 296, 10.11.1995, s. 15–16.

¹⁶ KOM(2003) 657.

jonka tavoitteena on nimenomaisesti kannustaa toimialaa välttämään ja torjumaan kaikissa tiedotusvälineissä kaikenlaista syrjintää, joka perustuu sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen.

- (12) Tämän suosituksen olisi täydennettävä suositusta 98/560/EY tekniikan kehityksen huomioon ottamiseksi,

I. SUOSITTELEVAT, että jäsenvaltiot vaalivat luottamukseen perustuvaa ilmapiiriä, jolla edistetään audiovisuaalisten ja tietopalvelujen alan kehitystä:

- (1) tarkastelemalla sellaisten toimenpiteiden sisällyttämistä kansalliseen lainsäädäntöönsä tai käytänteisiinsä, joilla varmistetaan oikeus vastineeseen kaikissa tiedotusvälineissä, sanotun kuitenkin rajoittamatta mahdollisuutta mukauttaa tapaa, jolla se toteutetaan, jotta kunkin tiedotusvälinetyypin ominaispiirteet voidaan ottaa huomioon;
- (2) edistämällä, uuden tekniikan käyttöönoton kannustamiseksi ja voimassa olevien televisio- ja radiolähetyspalveluja koskevien oikeudellisten ja muiden toimenpiteiden lisäksi ja niiden kanssa johdonmukaisesti sekä läheisessä yhteistyössä asianomaisten osapuolten kanssa:
- toimia, joilla alaikäisille annetaan mahdollisuus vastuulliseen verkossa tarjottavien audiovisuaalisten ja tietopalvelujen käyttöön muun muassa parantamalla vanhempien, kasvattajien ja opettajien tietoisuutta uusien palvelujen tarjoamista mahdollisuuksista sekä välineistä, joilla niistä voidaan tehdä turvallisia alaikäisille, erityisesti medialukutaitoa ja mediakasvatusta koskevien ohjelmien avulla.
 - toimia, joilla helpotetaan tarvittaessa alaikäisille tarkoitettun laadukkaan sisällön ja palvelujen tunnistamista ja käyttöä, mukaan luettuna välineiden tarjoaminen käyttöön opetuslaitoksissa ja julkisilla paikoilla.
- (3) kannustamalla toimialaa välttämään syrjintää, joka perustuu sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen, ja torjumaan tällaista syrjintää.

II. SUOSITTELEVAT, että toimiala ja asianomaiset osapuolet:

- (1) laativat kannustavia toimenpiteitä alaikäisten hyväksi, mukaan luettuna aloitteet, joilla helpotetaan alaikäisten mahdollisuutta saada laajemmin käyttöön audiovisuaalisia ja tietopalveluja, joissa vältetään haitallista sisältöä, sekä alhaalta ylöspäin suuntautuvia yhdenmukaistamistoimia jäsenvaltioiden itsesääntely- ja yhteissääntelyelinten yhteistyön kautta, ja joilla levitetään parhaita toimintatapoja muun muassa sellaisissa kysymyksissä, jotka koskevat yhteisen, kuvaavien symbolien järjestelmän kehittämistä, jonka avulla katsojat voivat arvioida ohjelmien sisältöä;

- (2) laativat tehokkaita toimenpiteitä sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskuntoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän välttämiseksi kaikissa tiedotusvälineissä ja tällaisen syrjinnän torjumiseksi, ja edistävät moninaisen ja totuudenmukaisen kuvan muodostamista naisten ja miesten mahdollisuuksista ja kyvyistä yhteiskunnassa.

Tehty Brysselissä päivänä kuuta

Euroopan parlamentin puolesta
Puhemies

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja

LIITE

OHJEELLISET SUUNTAVIIVAT SELLAISTEN KANSALLISEN LAINSÄÄDÄNNÖN TAI KÄYTÄNNÖN MUKAISTEN TOIMENPITEIDEN TOTEUTTAMISEKSI JÄSENVALTIOISSA, JOILLA VARMISTETAAN OIKEUS VASTINEESEEN KAIKISSA TIEDOTUSVÄLINEISSÄ

Tavoite: sellaisten toimenpiteiden sisällyttäminen jäsenvaltioiden kansalliseen lainsäädäntöön tai käytäntöön, joilla varmistetaan oikeus vastineeseen kaikissa tiedotusvälineissä, sanotun kuitenkin rajoittamatta mahdollisuutta mukauttaa tämän oikeuden käyttämistä kunkin tiedotusvälinetyypin ominaispiirteisiin.

- Kansallisuudesta riippumatta jokaisella luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä, jonka oikeutettuja etuja, kuten mainetta ja kunniaa tai muuta etua, on loukattu esittämällä **väitteitä julkaisussa tai lähetyksessä**, olisi oltava oikeus vastineeseen tai vastaavaan oikaisukeinon, sanotun kuitenkin rajoittamatta jäsenvaltioiden siviili-, hallinto- tai rikosoikeutta koskevien säädösten soveltamista. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, ettei vastineen tai vastaavan oikaisukeinon käyttöoikeutta estetä asettamalla kohtuuttomia ehtoja tai edellytyksiä. Vastine olisi esitettävä kohtuullisessa ajassa perustellun vaatimuksen esittämisen jälkeen ja sille julkaisulle tai lähetykselle, johon vaatimuksessa viitataan, soveltuvaan aikaan ja soveltuvalla tavalla.
- Vastineoikeuden tai vastaavien oikaisukeinojen olisi koskettava kaikkia jäsenvaltion lainkäyttövaltaan kuuluvia tiedotusvälineitä.
- Jäsenvaltioiden olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet vastineoikeuden tai vastaavien oikaisukeinojen luomiseksi ja määriteltävä niiden käyttämisessä noudatettavat menettelyt. Jäsenvaltioiden olisi erityisesti varmistettava, että oikaisukeinojen käyttöön varataan riittävä aika ja että menettelyt ovat sellaiset, että vastineoikeutta tai vastaavia oikaisukeinoja voivat asianmukaisesti käyttää luonnolliset tai oikeushenkilöt, joiden kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa.
- Vaatimus saada käyttää vastineoikeutta tai vastaavia oikaisukeinoja olisi hylättävä, jos vastineen esittäjällä ei ole oikeutettua etua sen julkaisemisesta, jos vastine käsittäisi rangaistavan teon tai jos se olisi hyvien tapojen vastainen.
- Olisi säädettävä menettelyistä, joilla vastineoikeuden tai vastaavien oikaisukeinojen käyttöä koskevat riidat voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittaviksi.